

SOSYAL SINIFLAR NASIL BELİRLENİR?

Aydınlık Gazetesi, 5 Aralık 2016

Yıldırım Koç

III. Enternasyonal 1919-1943 yılları arasında yaşadı. Ambleminde, işçi olmak, neredeyse beden işçiliğiyle özdeşleştirilmişti.

İşçiliği beden çalışmasıyla özdeşleştirme anlayışı günümüzde birçok insanda da sürüyor.

İşçiliği beden çalışmasıyla özdeşleştirme geçmişte yanlıştı; günümüzde iyice yanlış.

Peki, toplumsal sınıfları nasıl tanımlayacağız?

İlkel bir anlayışla, beden çalışmasını mı temel ölçüt olarak alacağız?

Burjuva sosyologlarının çoğu, geliri temel ölçüt alıyor, “orta sınıf” gibi kavramlar kullanıyor. Bu anlayış doğru mu?

ÜRETİM ARAÇLARIYLA MÜLKİYET İLİŞKİSİ

Yoksa insanların davranışlarını, üretim araçlarıyla (fabrika, tarla, dükkan, işyeri, vb.) olan mülkiyet ilişkileri mi belirliyor?

Birçok insan gibi, ben de insanların çoğunun geçim kaygısıyla hareket ettiğini ve bu nedenle de davranışlarında belirleyici olanın, üretim araçlarıyla mülkiyet ilişkisi olduğunu düşünüyorum.

Bir başkasının yanında ücret veya aylık karşılığında çalışanlar, işçi sınıfını oluşturuyor. Bu insanların bir bölümünün patronu devlet, bir bölümününki özel sektör. Bu insanların bağlı buldukları kanun onlara işçi, memur, sözleşmeli personel, geçici personel adını verebilir. Bu insanların meslekleri, gelirleri, vasıflılık düzeyleri, siyasi görüşleri, etnik kökenleri, inançları, birbirinden farklıdır. Üretimde de, hizmetlerde de çalışabilirler.

Ama hepsi aynı teknenin hamurudur; gelirlerini, bir başkasına ait işyerinde çalışarak elde ederler. Fabrikaları, dükkanları, tarlaları yoktur. Belki hâlâ köydeki tarlasından biraz para gelir. Belki atadan kalma bir evden kira alıyordur. Ama hepsi, bir işverene işgücünü (emekgücünü) satar.

EMEKÇİ KÜÇÜK BURJUVAZİ

Bir de “küçük burjuvazi” var. “Küçük burjuvazi,” bazılarının zannettiği gibi, burjuvazinin küçüğü değildir, ayrı bir toplumsal sınıftır.

Kimdir küçük burjuvazi?

Tarlası, dükkanı olan, ancak kendi işyerinde kendisi çalışan emekçilerdir. Esnaf-sanatkardır, kendi emeğiyle, kendi dükkanında geçim sağlıyordur. Örneğin, 10 dönümlük tarlasında şeker pancarı eken emekçidir. Belki bir miktar koyunu vardır. Belki üç-beş ineğinin sütünü satıp geçiniyordur.

Bu insanlar emekçidir, ancak işçi değildir. Bedenen çalışırlar, çok zor şartlarda geçim sağlarlar. Belki de büyük bir fabrikadaki işçiden daha uzun süre çalışıp, daha az gelir elde ederler. Ancak bu emekçiler, üretim araçlarına sahiptir ve kendi kendilerinin efendisidir, kendi hesabına çalışan emekçilerdir. İşçi sınıfından farklıdır. Davranışlarını, tarla ve dükkan sahipliği belirler.

İşçi de emekçidir, ancak gelirinin kaynağı bir başkasına ait işyerinde çalışarak elde ettiği ücrettir, aylıktır. Ürettiği ürünün satışından elde edilen veya sunduğu hizmetin karşılığında alınan para, patronundur.

Küçük burjuva da emekçidir, ancak onun gelirinin kaynağı, ürettiği ürünün satışından elde edilen veya sunduğu hizmet karşılığında alınan paradır.

Böyle baktığınızda, bir öğretmen hangi toplumsal sınıftandır?

Eğer bir kamu kuruluşunda veya özel sektörde ücret veya aylık karşılığında çalışıyorsa, işçi sınıfındandır.

Eğer özel ders vererek geçimini sağlıyorsa, küçük burjuvadır.

Eğer bir dersane sahibiyse, patronudur.

Bir hamal hangi sınıftandır?

Eğer bir ambarda ücretli olarak çalışıyor ve sunduğu hizmet karşılığında ödenen parayı ambar sahibi alıyorsa, işçi sınıfındandır.

Özellikle Osmanlı'nın son dönemlerinde yaygın olarak gördüğümüz gibi, sunduğu taşıma hizmeti karşılığında aldığı para onunsa, bedenen çalışan bir emekçidir, bir küçük burjuvadır.